

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเปิ่นมาและความสำคัญ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกายใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้าน และมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ ๓ และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นวัตกรรมคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของคนไทยทุกช่วงวัย เชื่อมโยงกับนโยบายของรัฐบาล ในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของไทยทุกช่วงวัย โดยปรับรูปแบบการเรียนรู้และการสอนเพื่อพัฒนาทักษะ และอาชีพของคนทุกช่วงวัยสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ การปฏิรูปการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของคนไทยทุกช่วงวัยเชื่อมโยงกับนโยบายรัฐบาลและการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับทักษะและอาชีพในยุคใหม่ สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ที่เน้นการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาที่มีสมรรถนะสูง เพื่อตอบสนองการพัฒนาประเทศบนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และยังเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาดแรงงานและสังคมโดยรวมการพัฒนาทักษะวิชาชีพเพื่อลดภาระของผู้เรียนและผู้ปกครอง เป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการประกอบอาชีพได้จริงและลดภาระค่าใช้จ่ายในการศึกษา โดยใช้แนวทางการพัฒนาทักษะและสมรรถนะวิชาชีพ (Up-Skill และ Re-Skill) ที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะวิชาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน และเพิ่มโอกาสในการมีงานทำ นอกจากนี้ การส่งเสริมการเรียนรู้อาชีวศึกษาทุกที่ทุกเวลา (Anywhere Anytime) เป็นการเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา โดยมีเป้าหมายที่จะขยายการเข้าถึงการศึกษาอาชีวศึกษาให้แก่ผู้เรียนทุกกลุ่ม (Vocational for All) เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม นอกจากนี้ยังยกระดับคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษาสมรรถนะสูงยังมุ่งเน้นการพัฒนาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี (DVE for All) ให้มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพในการเตรียมกำลังคน โดยส่งเสริมความร่วมมือกับภาคเอกชน (Active MOU/MOA) เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกทักษะวิชาชีพจากสถานประกอบการจริง อีกทั้งยังพัฒนาคุณภาพชีวิตและทักษะชีวิตของผู้เรียนอาชีวศึกษาในทุกมิติ ทั้งทักษะการคิดวิเคราะห์ การใช้ชีวิต และการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ เพื่อให้พร้อมเข้าสู่โลกของการทำงานอย่างมีคุณภาพ

ด้วยกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ได้จัดทำโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง ปี ๒๕๖๗ เพื่อวัตถุประสงค์ในการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์และผู้ด้อยโอกาสให้ได้รับการศึกษาหรือพัฒนาเพื่อให้ความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพตามความถนัดและมีศักยภาพที่จะพึ่งพาตนเองในการดำรงชีวิตได้ และการส่งเสริมสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือสถานศึกษา เพื่อให้มีการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ตามความถนัดและศักยภาพของตนเอง รวมถึงการศึกษา การวิจัย และพัฒนาองค์ความรู้เพื่อพัฒนา

ทรัพยากรมนุษย์สนองตอบความต้องการของตลาดแรงงานและการยกระดับความสามารถของคนไทย ตาม มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑ รวมถึงนโยบายรัฐบาลที่ ให้ความสำคัญกับการแก้ไขความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอันเป็นรากฐานของความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจใน สังคมไทย การสนับสนุนนโยบายการเรียนรู้เพื่อมีงานทำ (Learn to Earn) เพื่อสนองตอบความต้องการของ ตลาดแรงงานในประเทศ

จากปัญหาดังกล่าวจึงจัดทำ รูปแบบการขับเคลื่อนโครงการกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ของหน่วยวิทยาลัยเทคนิคบางสะพาน ตามนโยบายการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนา ศักยภาพของไทยทุกช่วงวัย โดยปรับรูปแบบการเรียนรู้และการสอนเพื่อพัฒนาทักษะ และอาชีพของคนทุก ช่วงวัยสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ โดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้กำหนด จุดเน้นและทิศทางการ ขับเคลื่อนการจัดการอาชีวศึกษา ประจำปี งบประมาณ ๒๕๖๗ ที่เน้นการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา ที่มีสมรรถนะสูง เพื่อตอบสนองการพัฒนาประเทศบนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และยังเน้นการ พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาดแรงงานและสังคมโดยรวมการพัฒนาทักษะ วิชาชีพเพื่อลดภาระของผู้เรียนและผู้ปกครอง เป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการ ประกอบอาชีพได้จริงและลดภาระค่าใช้จ่ายในการศึกษา โดยใช้แนวทางการพัฒนาทักษะและสมรรถนะ วิชาชีพ (Up-Skill และ Re-Skill) ที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะวิชาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการ ของตลาดแรงงานในปัจจุบัน และเพิ่มโอกาสในการมีงานทำ

๑.๒ วัตถุประสงค์

๑.๒.๑ เพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา ช่วยเหลือผู้เรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ ลดความ เหลื่อมล้ำทางการศึกษา

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานโครงการกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ของหน่วยวิทยาลัยเทคนิคบางสะพาน

๑.๒.๓ เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการขับเคลื่อนโครงการ กสศ. ที่เหมาะสมกับบริบทของวิทยาลัยเทคนิค บางสะพาน

๑.๓ ขอบเขตของโครงการ

๑.๓.๑ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง จำนวน ๕๐ คน

๑.๓.๒ เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบการขับเคลื่อนโครงการกองทุน เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ของหน่วยวิทยาลัยเทคนิคบางสะพาน

๑.๓.๓ ตัวแปรที่ศึกษา

๑.๓.๓.๑ ตัวแปรต้น

๑) รูปแบบการขับเคลื่อนโครงการกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ของหน่วยวิทยาลัยเทคนิคบางสะพาน

๑.๓.๓.๒ ตัวแปรตาม

๑) นักศึกษาทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง จำนวน ๕๐ คน

๒) เพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา ช่วยเหลือผู้เรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

๑.๔ วิธีการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ ๑: การวางแผนและเตรียมการวิจัย

๑.๑ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)

๑.๒ กำหนดปัญหาการวิจัย วัตถุประสงค์ และขอบเขตของการศึกษา

๑.๓ ออกแบบระเบียบวิธีวิจัย และกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๑.๔ ขออนุญาตหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการเก็บข้อมูล

ขั้นตอนที่ ๒: การเก็บรวบรวมข้อมูล

๒.๑ การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้บริหาร ครู คณะกรรมการ กสศ. และนักเรียน

สนทนากลุ่ม (Focus Group) กับนักเรียนและผู้ปกครอง

ศึกษาเอกสาร รายงาน และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับโครงการ กสศ.

๒.๒ การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

แจกแบบสอบถามให้กับนักเรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับผลกระทบของโครงการ

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติเพื่อหาความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ ๓: การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

๓.๒ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เช่น ค่าเฉลี่ย ร้อย

ละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

๓.๓ สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปออกแบบรูปแบบการขับเคลื่อนโครงการที่มีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ ๔: การสรุปผลและการนำเสนอ

๔.๑ สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

๔.๒ วิเคราะห์และอภิปรายผล พร้อมข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาโครงการ กสศ.

๔.๓ จัดทำรายงานการวิจัยและนำเสนอผลการศึกษาก่อนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑.๕ ประโยชน์ที่ได้จากโครงการ

๑.๕.๑ นักศึกษาทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูงมีความเสมอภาคทางการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง รูปแบบการขับเคลื่อนโครงการกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ของหน่วยวิทยาลัยเทคนิคบางสะพาน ผู้จัดทำได้ศึกษาดำเนินเอกสารเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดจากเอกสารที่เกี่ยวข้องดังนี้

- ๒.๑ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- ๒.๒ การจัดการเรียนรู้แบบ Research-Based Learning (RBL)
- ๒.๓ การจัดการเรียนรู้แบบใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์
- ๒.๔ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช ๒๕๖๗
- ๒.๕ การจัดการเรียนการสอน
- ๒.๖ การจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา
- ๒.๗ โครงการกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)
- ๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

สุรเชษฐ์ ดวงพร (๒๕๖๐) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต เหมาะสมกับความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน โดยที่นักเรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอนจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

๑) การจัดการเรียนรู้โดยเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ จะช่วยพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ทั้งด้านความรู้ ทักษะและเจตคติ (ลักษณะนิสัย) และทั้งด้าน IQ (Intelligence Quotient) และด้าน EQ (Emotional Quotient) ซึ่งนำไปสู่ความเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข ดังนั้น ผู้สอนทุกคนจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองจากการเป็นผู้บอกความรู้ให้จบไปในแต่ละครั้งที่เข้าสอนมาเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน กล่าวคือ เป็นผู้กระตุ้นส่งเสริมสนับสนุนจัดสิ่งเร้าและจัดกิจกรรมให้ผู้เรียน เกิดการพัฒนาให้เต็มศักยภาพ ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของแต่ละบุคคล การจัดกิจกรรมต้องเป็นกิจกรรมที่ ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ วิจัย สร้างสรรค์ และค้นคว้า ได้ลงมือปฏิบัติจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นสาระ ความรู้ ด้วยตนเอง รักการอ่าน รักการเรียนรู้ อันจะนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตและเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ผู้สอนจึงต้องสอนวิธีแสวงหาความรู้มากกว่าสอนตัวความรู้ สอนการคิดมากกว่าสอนให้ท่องจำ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าเน้นเนื้อหาวิชา

๒.๑.๑ หลักในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง (Construct) ดังนี้

๒.๑.๑.๑ ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน และได้เรียนรู้จากกันและกันได้แลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ความคิด และประสบการณ์แก่กันและกันมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ (Interaction)

๒.๑.๑.๒ ให้ผู้เรียนมีบทบาท และมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ให้มากที่สุด (Participation)

๒.๑.๑.๓ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ “กระบวนการ” ควบคู่ไปกับ “ผลงาน/ความรู้ที่ได้” (Process/Product)

๒.๑.๑.๔ ให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน (Application)

๒.๑.๒ ตัวบ่งชี้การจัดกระบวนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

๒.๑.๒.๑ ด้านผู้เรียน

- ๑) มีโอกาสกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และวางแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้
- ๒) มีโอกาสและทักษะการแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- ๓) มีโอกาสและทักษะการแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้โดยใช้ IT เพื่อเข้าถึงแหล่งข้อมูลและการจัดการข้อมูล คิด ทำ และแสดงออกเพื่อแก้ปัญหาหรือสร้างผลงาน
- ๔) มีปฏิสัมพันธ์ช่วยกันเรียนรู้กับเพื่อน/กลุ่ม
- ๕) มีโอกาสเลือก/สร้างผลงานจากการเรียนรู้ตามถนัดและความสนใจของตนเอง
- ๖) มีโอกาสฝึกคิด ฝึกปฏิบัติ แก้ปัญหา และพัฒนาตนเอง
- ๗) มีส่วนร่วมและได้รับการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงอย่างต่อเนื่อง

๒.๑.๒.๒ ด้านผู้สอน

- ๑) ให้ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการการเรียนรู้และวางแผนการเรียนรู้
- ๒) กระตุ้นและส่งเสริมการคิด การค้นคว้าหาความรู้ และการแสดงออกของผู้เรียน ฝึกให้ผู้เรียนค้นคว้าจากแหล่งความรู้ที่หลากหลายด้วยตนเอง
- ๓) เปิดโอกาสให้เลือก หรือสร้างผลงานจากการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจของตนเองและกลุ่ม
- ๔) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ IT และสื่อต่างๆ เพื่อเข้าถึงแหล่งข้อมูล
- ๕) ส่งเสริมให้ผู้เรียนเชื่อมโยงหรือประยุกต์ใช้สิ่งที่เรียนในชีวิตจริงหรือสถานการณ์ที่เป็นจริงให้มากที่สุด
- ๖) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด ฝึกปฏิบัติ ฝึกปรับปรุงตัวเอง
- ๗) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยน เรียนรู้ และเรียนรู้ร่วมกันจากเพื่อนในกลุ่ม
- ๘) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนในการประเมินและสะท้อนผลการเรียนของตนเองและเพื่อน พัฒนาการทุกด้านของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและตามสภาพจริง

๒.๒ การจัดการเรียนรู้แบบ Research-Based Learning (RBL)

เมธาคุณวุฒิ (๒๕๔๖) การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในปัจจุบันมุ่งการพัฒนาการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญโดยนำเอาการวิจัยมาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้หรือจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัย โดยมีเชื่อว่าการวิจัยเป็นกระบวนการสร้างคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ได้ บทความนี้จะได้นำเสนอแนวคิดและวิธีการของการจัดการศึกษาแบบ RBL เพื่อจะได้เกิดแนวคิดและแนวทางการในการนำไปใช้ปฏิบัติให้เกิดผลต่อไป ที่เกี่ยวข้อง

๒.๒.๑ บทนำเข้าสู่การจัดการศึกษาแบบ RBL

เอกสารนี้ต้องการเสนอแนวคิดและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการสอนแบบ RBL เพื่อให้อาจารย์ของสถาบันราชภัฏสวนสุนันทาได้ใช้เป็นแนวให้การจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา ตามแนวทางของการปฏิรูปการเรียนรู้แห่งนัยของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ๒๕๔๒ โดยขอเสนอสาระสำคัญเกี่ยวกับ(ก)นิยาม(ข)เหตุผล (ค)ลักษณะ (ง)ทฤษฎี (จ)รูปแบบ(ฉ)วิธีการจัด การศึกษาแบบ RBL ตามลำดับ

๒.๒.๒ นิยามของการจัดการศึกษาแบบRBL การเรียนรู้เป็นการจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ กระบวนการเรียนรู้ประกอบด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ การจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์เรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

๒.๒.๓ เหตุผลของการจัดการศึกษาแบบRBL รศ.ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์ คณบดีคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้กล่าวไว้ในหนังสือชื่อ ‘การเรียนการสอนที่มีการวิจัยเป็นฐานว่า ‘การจัดการเรียนรู้แบบเดิมนั้นไม่สามารถตอบสนองความต้องการใหม่ได้ เมื่อก่อนสถาบันอุดมศึกษาผลิตคนแบบ‘จำทำ’เพื่อไปทำงานในระบบราชการ แต่ปัจจุบันการอุดมศึกษาต้องผลิตคนแก้ปัญหาด้วยตัวเองได้ส่งไปให้กระบบธุรกิจ การเรียนการสอนแบบ‘พูดบอกเล่า’ ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการใหม่ของอุดมศึกษาได้อีกต่อไป

ศ.นพ.จรัส สุวรรณเวลา อธิการบดีของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้กล่าวว่าในหนังสือชื่อ ‘การศึกษาที่มีการวิจัยเป็นฐาน’ ว่าการวิจัยนั้นเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่สามารถสร้างคุณลักษณะหลายอย่าง การศึกษาต้องการได้ การวิจัยสามารถปรับเปลี่ยนบุคคลให้ตั้งอยู่บนฐาน ข้อมูลและเหตุผล มีวิจารณญาณ วิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์และเกิดนวัตกรรมได้ ขั้นตอนของการวิจัยไม่ว่าจะเป็นการเข้าถึงความรู้ การประเมินความเชื่อได้ของความรู้ การตีค่า ความอิสระทางความคิดและเป็นตัวของตัวเองย่อมนำมาใช้เป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ได้ทั้งสิ้น

ศ.ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ ได้กล่าวไว้ในบทความเรื่อง การสอนแบบ Research-Based Learning ว่า จุดเริ่มต้นของการสอนแบบ RBL มาจากความสงสัยที่ว่า เป็นไปได้ไหมที่เราจะใช้วิธีการแสวงหาความรู้เป็นวิธีสอน ถ้าการศึกษาต้องการสร้างบัณฑิตให้เป็นผู้เพียบพร้อมด้วยสติปัญญา มีความรู้จักตนเอง ใฝ่รู้อยู่เสมอ คิดริเริ่ม สร้างสรรค์ รอบคอบ ไตร่ตรองเหตุผลรับผิชอบ เห็นการณ์ไกล มีศีลธรรม เสียสละ ซึ่งสอดคล้องคุณธรรมของนักวิจัยแล้ว ทำไมจึงไม่ใช้การวิจัยเป็นกระบวนการเรียนการสอน

๒.๒.๔ ลักษณะสำคัญของการจัดการศึกษาแบบ RBL ลักษณะของการจัดการศึกษาแบบ RBL มีดังนี้ คือ หลักการที่๑.แนวคิดพื้นฐานเปลี่ยนแนวคิดจาก‘เรียนรู้โดยการฟัง/ตอบให้ถูก’ เป็น ‘การถาม/หาคำตอบเอง’ หลักการที่๒.เป้าหมาย เปลี่ยนเป้าหมายจาก‘การเรียนรู้โดยการจำ/ทำ/ใช้’ เป็น‘การคิด/ค้น/แสวงหา’ หลักการที่๓.วิธีสอน เปลี่ยนวิธีสอนจาก‘การเรียนรู้โดยการบรรยาย’ เป็น ‘การให้คำปรึกษา’ หลักการที่๔.บทบาทผู้สอน เปลี่ยนบทบาทผู้สอนจาก‘การเป็นผู้ปฏิบัติเอง’ เป็น ‘การจัดการให้ผู้เรียนปฏิบัติ

๒.๒.๕ ทฤษฎีเบื้องหลังการจัดการศึกษาแบบ RBL การวิจัยเป็นกิจกรรมการแสวงหาความรู้ใหม่ การใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ก็เพื่อต้องการผลจากการวิจัย ๒ ประการ คือ (๑)ให้ผู้เรียนได้ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ตามแนวคิดของ(ก)การจัดการศึกษาแบบ Constructivism ที่เชื่อว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล บุคคลเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเองจากการสัมผัสสิ่งทีพบเห็นกับความรู้ความเข้าใจเดิมที่บุคคลมีอยู่เดิม หรือ(ข)แนวคิดของ Experience Learning ที่ว่า Experience learning takes the student out of the detached role of a vicarious learner and plunges her into the role of participant observer, performer, or even teacher หรือ(ค)แนวคิดของการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่ว่า องค์ความรู้หรือกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับจะมีคุณค่าและถาวรมากกว่าถ้าผู้เรียนเปลี่ยนจากการเรียนแบบรับ(passive learning)มาเป็นแบบรุก(active learning) (๒)ให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะที่การศึกษาต้องการประกอบด้วยความเป็นผู้ใฝ่รู้ การเป็นผู้มีวิธีการแสวงหาความรู้ การเป็นผู้มีความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง การเป็นผู้คิดอย่างอิสระไม่ต้องพึ่งพา การเป็นผู้นำตนเองและผู้อื่น อันเป็นคุณลักษณะที่การศึกษาพึงประสงค์

๒.๒.๖ รูปแบบของการจัดการศึกษาแบบ RBL

การจัดการศึกษาแบบ RBL นั้นมีรูปแบบการจัดการศึกษาดังนี้

- ก. RBL ที่ใช้ผลการวิจัยเป็นสาระการเรียนรู้การสอน ประกอบด้วย (๑)เรียนรู้ผลการวิจัย/ใช้ผลการวิจัยประกอบการสอน (๒)เรียนรู้จากการศึกษางานวิจัย/การสังเคราะห์งานการวิจัย
- ข. RBL ที่ใช้กระบวนการวิจัยเป็นกระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วย (๓)เรียนรู้วิชาวิจัย/วิธีทำวิจัย (๔)เรียนรู้จากการทำวิจัย/รายงานเชิงวิจัย (๕)เรียนรู้จากการทำวิจัย/ร่วมทำโครงการวิจัย (๖)เรียนรู้จากการทำวิจัย/วิจัยขนาดเล็ก (๗)เรียนรู้จากการทำวิจัย/วิทยานิพนธ์

๒.๓ การจัดการเรียนรู้แบบใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

๒.๓.๑ อำนวย เดชชัยศรี และคณะ (๒๕๕๗) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์โดยสรุป ดังนี้ กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์หมายถึง กระบวนการขั้นตอน วิธีการหรือพฤติกรรมต่างๆ ที่จะช่วยให้การดำเนินงานเป็นกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ได้ทั้งผลดี และได้ทั้งความรู้สึกความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ร่วมงาน การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ มีลักษณะดังนี้

๒.๓.๑.๑ ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

๒.๓.๑.๒ ยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พูดคุย ปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกันอันจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น และเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้สามารถอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี อีกทั้งช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ข้อมูลและทักษะที่กว้างและหลากหลาย

๒.๓.๑.๓ ยึดการค้นพบด้วยตนเอง ครูจะเป็นผู้จัดประสบการณ์เรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นหาและค้นพบคำตอบด้วยตนเอง ซึ่งจะมีผลให้ผู้เรียนจดจำได้ดี

๒.๓.๑.๔ เน้นกระบวนการควบคุมกำกับผลงาน โดยการส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ถึงกระบวนการกลุ่ม และกระบวนการต่างๆ ที่ทำให้เกิดผลงาน ซึ่งประสิทธิภาพของผลงานขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของกระบวนการด้วย การเรียนรู้กระบวนการจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้ผลงานดีขึ้น

๒.๓.๑.๕ เน้นการนำความรู้ไปใช้ ให้ผู้เรียนมีโอกาสคิดหาแนวทางที่จะนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ในวิชาชีพ

๒.๓.๒ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มีลักษณะดังนี้

๒.๓.๒.๑ กิจกรรมให้ผู้เรียนกระทำ เพื่อให้เกิดประสบการณ์เรียนรู้ กิจกรรมจะมีลักษณะเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

๒.๓.๒.๒ กิจกรรมมีลักษณะเป็นกิจกรรมกลุ่มย่อย ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกันได้

๒.๓.๒.๓ กิจกรรมมีลักษณะที่ผู้เรียนจะต้องค้นหาคำตอบด้วยตนเอง ครูจะทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ มากกว่าทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้

๒.๓.๒.๔ กิจกรรมประกอบไปด้วยขั้นตอนการวิเคราะห์และอภิปรายเกี่ยวกับกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กระบวนการทำงาน กระบวนการแก้ปัญหา ซึ่งมีผลต่อการทำงานและผลงาน

๒.๓.๒.๕ กิจกรรมประกอบไปด้วยการอภิปราย หาวิธีการและแนวทางในการนำผลการเรียนรู้ไปใช้จริงในวิชาชีพ

๒.๓.๓ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

๒.๓.๓.๑ ขั้นนำ เป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียน อาจจะทบทวนความรู้เดิม สร้างบรรยากาศให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้ที่จะตามมา

๒.๓.๓.๒ ขั้นกิจกรรม ให้ผู้เรียนลงมือทำกิจกรรมที่เตรียมไว้ เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและ รับผิดชอบในการเรียนรู้ของตน และเกิดประสบการณ์ที่จะนำมาวิเคราะห์ อภิปรายให้เกิดการเรียนรู้

๒.๓.๓.๓ ขั้นอภิปราย ให้ผู้เรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้สึก และความรู้ ที่เกิดขึ้น

๒.๓.๓.๔ ขั้นสรุปและนำไปใช้ เป็นขั้นตอนของการรวบรวมความคิดเห็นและข้อมูลต่างๆ จน ได้ข้อสรุปที่ชัดเจน และกระตุ้นให้ผู้เรียนนำเอาการเรียนรู้ไปปฏิบัติหรือใช้ในวิชาชีพ

๒.๓.๓.๕ ขั้นประเมินผล เป็นการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ว่าผู้เรียนได้รับความรู้บรรลุ จุดมุ่งหมาย ครบทั้งด้านเนื้อหา และกลุ่มสัมพันธ์

๒.๔ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช ๒๕๖๗

๒.๔.๑ หลักเกณฑ์การใช้ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช ๒๕๖๗

๒.๔.๑.๑ การจัดการเรียนรู้

หลักสูตรนี้ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนเรียนได้ทุกวิธีเรียนที่กำหนด และนำผลการเรียนแต่ละ วิธี มาประเมินผลร่วมกันได้ สามารถขอยกเว้นการเรียนรายวิชาโดยการโอนผลการเรียน การเทียบ โอน ผลการเรียน การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ การเทียบโอนผลลัพธ์การเรียนรู้ การเทียบ โอน ประสบการณ์ของบุคคล การเทียบโอนสมรรถนะบุคคลตามมาตรฐานอาชีพ กรอบคุณวุฒิ แห่งชาติ และกรอบคุณวุฒิอ้างอิงอาเซียน มาตรฐานอาชีพระดับสากลเข้าสู่หน่วยกิตตามหลักสูตร ตามหลักเกณฑ์ แนวปฏิบัติและวิธีการที่คณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด ๑.๒ การจัดการเรียนรู้ เน้นการปฏิบัติจริงเพื่อพัฒนาสมรรถนะเฉพาะด้านในระดับเทคนิค สามารถจัดการเรียนการสอนได้ ด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย โดยเน้นการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ ที่สอดคล้องกับสาขาวิชาที่ 'เรียน และสามารถเชื่อมโยงผลลัพธ์การเรียนรู้จากวิธีการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้ เพื่อให้ผู้เรียนมี คุณลักษณะ สมรรถนะในการทำงาน และการประกอบอาชีพตามจุดหมาย หลักการ ของหลักสูตร และระดับ คุณวุฒิของแต่ละประเภทวิชาหรือกลุ่มอาชีพและสาขาวิชา

๒.๔.๑.๒ การจัดการศึกษาและเวลาเรียน การจัดการศึกษาโดยรูปแบบการศึกษาในระบบ และรูปแบบการศึกษาระบบทวิภาคีให้ใช้ ระบบทวิภาคี โดยกำหนดให้ ๑ ปีการศึกษาแบ่งเป็น ๒ ภาคเรียน และใน ๑ ภาคเรียน มีระยะเวลาจัดการศึกษา ไม่น้อยกว่า ๑๕ สัปดาห์ หรือเทียบเคียงได้ไม่น้อยกว่า ๑๕ สัปดาห์ หากไม่เป็นไปตามข้อกำหนด สถาบันการอาชีวศึกษาและสถานศึกษาจะต้องแสดงรายละเอียด เกี่ยวกับระบบการศึกษานั้นให้ชัดเจน ประกอบด้วย การแบ่งภาคเรียน ระยะเวลาการศึกษาในแต่ละภาคเรียน การคิดหน่วยกิตรายวิชา การเทียบเคียงหน่วยกิต รายวิชาภาคทฤษฎีและรายวิชาภาคปฏิบัติการ ฝึก ประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพหรือการฝึกอาชีพ หรือการฝึกภาคสนาม การทำโครงการพัฒนาสมรรถนะ วิชาชีพหรือกิจกรรมอื่นใดที่เสริมสร้างการเรียนรู้ให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับระบบการจัดการศึกษา โดยได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

๒.๔.๑.๓ การคิดหน่วยกิต หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวม ระหว่าง ๘๐ - ๙๐ หน่วยกิต การคิด หน่วยกิต ดังนี้ ๑ รายวิชาทฤษฎีที่ใช้เวลาในการบรรยายหรืออภิปราย ๑๕ ชั่วโมงต่อภาคเรียนมีค่าเท่ากับ ๑ หน่วยกิต ๒ รายวิชาปฏิบัติที่ใช้เวลาในการทดลองหรือฝึกปฏิบัติใน

ห้องปฏิบัติการ ๓๐ ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าเท่ากับ ๑ หน่วยกิต ๓ รายวิชาปฏิบัติที่ใช้เวลาในการฝึกปฏิบัติใน โรงฝึกงานหรือภาคสนาม ๔๕ ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าเท่ากับ ๑ หน่วยกิต

๔ การฝึกอาชีพในการศึกษาระบบทวิภาคี ที่ใช้เวลาไม่น้อยกว่า ๔๕ ชั่วโมงต่อภาคเรียนมีค่าเท่ากับ ๑ หน่วยกิต ๕ การฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพในสถานประกอบการ ที่ใช้เวลาไม่น้อยกว่า ๘๐ ชั่วโมง ต่อภาคเรียน มีค่าเท่ากับ ๑ หน่วยกิต ๖ การทำโครงการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ ที่ใช้เวลาไม่น้อยกว่า ๔๕ ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าเท่ากับ ๑ หน่วยกิต ๗ กิจกรรมการเรียนรู้อื่นใดที่สร้างการเรียนรู้นอกเหนือจากรูปแบบที่กำหนดข้างต้นการนับ ระยะเวลาในการทำกิจกรรมนั้นต่อภาคเรียนปกติให้มีค่าเท่ากับ ๑ หน่วยกิต ให้เป็นไปตามที่สถานศึกษากำหนด ในกรณีที่สถาบันการอาชีวศึกษาใช้ระยะเวลาการจัดการศึกษามากกว่า ๑๕ สัปดาห์ ให้นับระยะเวลา การจัดการศึกษาและการคิดหน่วยกิตรายวิชาเทียบเคียง ตามข้อ ๑ – ๗ โดยให้สภาสถาบันการอาชีวศึกษา ดังกล่าวเป็นผู้กำหนด ทั้งนี้ การคิดหน่วยกิตให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

๒.๔.๒ โครงสร้างหลักสูตร

โครงสร้างของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช ๒๕๖๗ แบ่งเป็น ๓ หมวดวิชา และ กิจกรรมเสริมหลักสูตร ดังนี้ ๑ หมวดวิชาสมรรถนะแกนกลาง ไม่น้อยกว่า ๑๕ หน่วยกิต

๑.๑ กลุ่มสมรรถนะภาษาและการสื่อสาร ๑.๒ กลุ่มสมรรถนะการคิดและการแก้ปัญหา ๑.๓ กลุ่มสมรรถนะทางสังคมและการดำรงชีวิต การจัดวิชาในหมวดวิชาสมรรถนะแกนกลาง สามารถทำได้ในลักษณะเป็นรายวิชา หรือลักษณะบูรณา การให้ครอบคลุมกลุ่มสมรรถนะภาษาและการสื่อสาร กลุ่มสมรรถนะการคิดและการแก้ปัญหา กลุ่มสมรรถนะ ทางสังคมและการดำรงชีวิต ในสัดส่วนที่เหมาะสมตามกลุ่มอาชีพและสาขาวิชา ๔.๒.๑ หมวดวิชาสมรรถนะวิชาชีพ ไม่น้อยกว่า ๖๐ หน่วยกิต ๔.๒.๒ กลุ่มสมรรถนะวิชาชีพพื้นฐาน ๔.๒.๓ กลุ่มสมรรถนะวิชาชีพเฉพาะ ๑) การจัดการอาชีวศึกษาใน ระบบ และการศึกษานอก ระบบ กำหนดให้ มีการฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความรู้และประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง เพื่อสร้างความมั่นใจและเจตคติที่ดี ในการทำงาน และการประกอบอาชีพจากสถานประกอบการ ไม่น้อยกว่า ๑ ภาคเรียนปกติ ๒) การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี กำหนดให้ฝึกอาชีพในสถานประกอบการ แทนการฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพ ตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ที่คณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด ๓) กำหนดให้มีการจัดทำโครงการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ เพื่อเป็นการบูรณาการความรู้ และประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ จัดทำโครงการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพในลักษณะงานบุคคลหรืองานกลุ่มที่ สอดคล้องกับงานอาชีพ ไม่น้อยกว่า ๑๘๐ ชั่วโมง จำนวน ๔ หน่วยกิต การจัดรายวิชาในหมวดวิชาสมรรถนะวิชาชีพ โดยในการกำหนดให้เป็นสาขาวิชาใด ต้องมีจำนวน หน่วยกิตของกลุ่มสมรรถนะวิชาชีพพื้นฐานและกลุ่มสมรรถนะวิชาชีพเฉพาะ รวมไม่น้อยกว่า ๓๐ หน่วยกิต

๒.๔.๓ กิจกรรมเสริมหลักสูตร ๑.สถาบันการอาชีวศึกษาและสถานศึกษาต้องส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมให้เกิดการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ระเบียบวินัยปลูกฝังจิตสำนึกและจิตอาสา เสริมสร้างการเป็นพลเมืองไทยและพลโลกในด้านการรักชาติ เทิดทูนพระมหากษัตริย์ ส่งเสริมการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการกีฬาและนันทนาการ ส่งเสริมการดำรงตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง โดยผู้เรียนทุกคนต้องเข้าร่วมกิจกรรมไม่น้อยกว่า ๒ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ทุกภาคเรียน หรือน้อยกว่า ๓๐ ชั่วโมงต่อภาคเรียน ๒. ผู้เรียนที่อยู่ในช่วงฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพหรือฝึกอาชีพในสถานประกอบการให้เข้าร่วม กิจกรรมเสริมหลักสูตรในสถานประกอบการ ๓. การประเมินผลกิจกรรมเสริม

หลักสูตร ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการ จัดการศึกษาและการประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

๒.๔.๔ การปรับปรุงพื้นฐานวิชาชีพ ๑.สถาบันการอาชีวศึกษาและสถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เข้าเรียน หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นสูงที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า และผู้เข้า เรียนที่สำเร็จการศึกษาระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือเทียบเท่า ต่างประเภทวิชา กลุ่มอาชีพ และ สาขาวิชาที่กำหนด เรียนรายวิชาปรับปรุงพื้นฐานวิชาชีพที่กำหนดไว้ในหลักสูตร แต่ละประเภทวิชา สาขาวิชา เพื่อให้มีความรู้ และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการเรียนในสาขาวิชานั้น ๒. การจัดการเรียนการสอนและ การประเมินผลการเรียนรายวิชาปรับปรุงพื้นฐานวิชาชีพ ให้เป็นไป ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัด การศึกษาและการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ๓. กรณีผู้เข้าเรียนที่มี ความรู้และประสบการณ์ในรายวิชาปรับปรุงพื้นฐานวิชาชีพที่หลักสูตรกำหนด มาก่อนเข้าเรียน สามารถขอยกเว้น การเรียนรายวิชา โดยการโอนผลการเรียน การเทียบโอนผลการเรียน การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ การเทียบโอนผลลัพท์การเรียนรู้ การเทียบโอนประสบการณ์ของบุคคล การเทียบโอนสมรรถนะบุคคลตาม มาตรฐานอาชีพ กรอบคุณวุฒิแห่งชาติและกรอบคุณวุฒิอ้างอิงอาเซียน มาตรฐานอาชีพระดับสากลเข้าสู่หน่วย กิตตามหลักสูตร ตามหลักเกณฑ์แนวปฏิบัติและวิธีการที่คณะกรรมการ การอาชีวศึกษากำหนด และตาม ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษาและการประเมินผล การเรียนตามหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

๒.๔.๕ การจัดแผนการเรียน การจัดแผนการเรียนเป็นการกำหนดรายวิชาตามโครงสร้างหลักสูตรใน แต่ละภาคเรียน ขึ้นอยู่กับ ลักษณะหรือกระบวนการจัดการเรียนรู้ของแต่ละสาขาวิชา โดยจัดอัตราส่วนการ เรียนรู้ภาคทฤษฎี ต่อภาคปฏิบัติในหมวดวิชาสมรรถนะวิชาชีพ ประมาณ ๔๐ : ๖๐ และพิจารณาจากผลลัพธ์ การเรียนรู้รายปี ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ดังนี้ ๑. ให้จัดแผนการเรียนในภาคเรียนปกติสำหรับการลงทะเบียน เรียน ให้ลงทะเบียนเรียนได้ไม่เกิน ๒๒ หน่วยกิต ในแต่ละภาคเรียนปกติสำหรับการลงทะเบียนเรียนเต็มเวลา ให้ลงทะเบียนเรียนได้ไม่เกิน ๙ หน่วยกิต สำหรับการลงทะเบียนเรียนภาคปกติแต่ไม่เต็มเวลาหรือภาคเรียนฤดู ร้อน ๒. จัดรายวิชาในแต่ละภาคเรียน คำนึงถึงผลลัพท์การเรียนรู้รายปีที่กำหนดไว้ในหลักสูตร รายวิชา ที่ต้อง เรียนตามลำดับก่อนและหลัง ความง่ายและยาก ความต่อเนื่องและความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันของรายวิชา รวมทั้งรายวิชาที่สามารถบูรณาการจัดการเรียนรู้ร่วมกันในลักษณะของงาน โครงงานและหรือชิ้นงาน ในแต่ละ ภาคเรียน ๓. จัดรายวิชาให้ครบถ้วนทุกหมวดวิชาตามโครงสร้างหลักสูตร ๔. จัดรายวิชาในหมวดวิชาเลือก เสรีให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนรายวิชาใด ๆ ใน หลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ๕. การฝึกอาชีพในการศึกษาระบบทวิภาคี และการฝึก ประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพ ในสถานประกอบการ ให้สถาบันการอาชีวศึกษาและสถานศึกษากำหนด รายวิชาที่ตรงกับลักษณะงาน ของสถานประกอบการ เพื่อนำไปเรียนหรือฝึกในภาคเรียนที่ฝึกอาชีพหรือฝึก ประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพ ตามเงื่อนไขของหลักสูตรสาขาวิชานั้น ๆ ๖. จัดรายวิชาโครงงาน จำนวน ๔ หน่วยกิต (๑๒ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หรือ ๑๘๐ ชั่วโมงต่อภาคเรียน) ให้เป็นไปตามเงื่อนไขของหลักสูตรสาขาวิชา นั้น ๆ โดยกำหนดสัดส่วน ดังนี้ ๑) การจัดทำโครงงานสมรรถนะวิชาชีพ ให้นักศึกษา เรียนในชั้นเรียน จำนวน ๔ ชั่วโมง ต่อสัปดาห์ หรือ ๖๐ ชั่วโมงต่อภาคเรียน ๒) ให้เรียนรู้ด้วยตนเอง จำนวน ๘ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หรือ ๑๒๐ ชั่วโมงต่อภาคเรียน ๓) หากจัดให้เรียนรายวิชาโครงงาน ๒ หน่วยกิต คือ โครงงาน ๑ และโครงงาน ๒ ให้ สถาบัน การอาชีวศึกษาและสถานศึกษาจัดให้มีชั่วโมงเรียนต่อสัปดาห์ที่เทียบเคียงกับเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น ๗. จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน อย่างน้อยสัปดาห์ละ ๒ ชั่วโมงทุกภาคเรียน หรือไม่น้อยกว่า ๓๐ ชั่วโมงต่อภาคเรียน ๘. การจัดแผนการเรียนของสถาบันการอาชีวศึกษาและสถานศึกษาให้เป็นไปตาม

โครงสร้างหลักสูตร ทั้งนี้ หากสถาบันการอาชีวศึกษาและสถานศึกษามีเหตุผลและความจำเป็นในการจัดหน่วยกิตและเวลา ในการจัดการเรียนการสอนแต่ละภาคเรียนที่แตกต่างไปจากเกณฑ์ข้างต้น อาจทำได้แต่ต้องไม่กระทบต่อ มาตรฐาน คุณภาพการศึกษา โดยให้คำนึงถึงความสมดุลของจำนวนหน่วยกิตและชั่วโมงรวมตามแผนการเรียน ของสถาบันการอาชีวศึกษาและสถานศึกษาเป็นสำคัญ

๒.๔.๖ การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาค สถาบันการอาชีวศึกษาและสถานศึกษา สามารถนำรายวิชาในหมวดวิชาสมรรถนะวิชาชีพไปกำหนด รายละเอียดการฝึกอาชีพร่วมกับสถานประกอบการ โดยจัดทำแผนการฝึกอาชีพ การวัดและประเมินผล ในแต่ละรายวิชาพร้อมกับสถานประกอบการ เพื่อนำไปใช้ในการฝึกอาชีพ การวัดและประเมินผลเป็นรายวิชา ทั้งนี้ กำหนดให้ใช้การฝึกอาชีพแทนการฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพ โดยให้เป็นไปตามมาตรฐานการจัด การอาชีวศึกษาระบบทวิภาคที่คณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด หากรายวิชาในหมวดสมรรถนะวิชาชีพไม่สอดคล้องกับลักษณะงานของสถานประกอบการ สามารถพัฒนารายวิชาเพิ่มเติมได้ตามเงื่อนไขของหลักสูตร โดยต้องพัฒนาร่วมกับสถานประกอบการ และรายงานให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาทราบ

๒.๔.๗ การเข้าเรียน ๑ ผู้เรียนต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพหรือเทียบเท่า หรือระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ๒. ผู้ที่ยังไม่สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพหรือเทียบเท่า หรือระดับมัธยมศึกษา ตอนปลายหรือเทียบเท่าให้อยู่ในสถานะผู้เข้าเรียน

๒.๔.๘ การประเมินผลการเรียน การประเมินผลการเรียนเน้นการประเมินผลตามสภาพจริงและเป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดการศึกษาและการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

๒.๔.๙ การสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร ๑. ได้รายวิชาและจำนวนหน่วยกิตสะสมในทุกหมวดวิชาครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร แต่ละประเภทวิชา กลุ่มอาชีพ และสาขาวิชาและตามแผนการเรียนที่สถานศึกษากำหนด ๒. ได้ค่าระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า ๒.๐๐ จากระบบ ๔ ระดับคะแนน ๓. ผ่านเกณฑ์การประเมินมาตรฐานวิชาชีพที่ยึดโยงกับผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิ อาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หรือผ่านเกณฑ์การประเมินตามมาตรฐานที่ 'สอดคล้อง' กับมาตรฐานอาชีพขององค์กรรับรองในประเทศหรือสากล ๔. ได้เข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามแผนการเรียนที่สถานศึกษากำหนด และ "ผ่าน" ทุกภาคเรียน ๕. ผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงต้องสำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพหรือเทียบเท่าหรือระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า สถาบันการอาชีวศึกษาและสถานศึกษาที่ใช้ระบบการวัดผลและการสำเร็จการศึกษา ที่แตกต่างจากนี้จะต้องกำหนดให้มีค่าเทียบเคียงกันได้

๒.๔.๑๐ การพัฒนารายวิชาในหลักสูตร ๑. สถาบันการอาชีวศึกษาและสถานศึกษาสามารถพัฒนารายวิชาเพิ่มเติมได้ตามเงื่อนไขที่หลักสูตร กำหนด โดยต้องพัฒนาร่วมกับสถานประกอบการ องค์กรวิชาชีพ ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง และรายงาน ให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาทราบ ๒. การพัฒนารายวิชาเพิ่มเติมต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์สาขาวิชาหรือมาตรฐานการศึกษา วิชาชีพของสาขาวิชา โดยสถาบันการอาชีวศึกษาและสถานศึกษา ดำเนินการดังนี้ ๑) หมวดวิชาสมรรถนะแกนกลาง สามารถพัฒนารายวิชาเพิ่มเติมในแต่ละกลุ่มสมรรถนะ เพื่อเลือกเรียนนอกเหนือจากรายวิชาที่กำหนดให้เป็นวิชาบังคับได้ โดยสามารถพัฒนาเป็นรายวิชาหรือลักษณะ บูรณาการ ผสมผสานเนื้อหาวิชาที่ครอบคลุมสาระ โดยพิจารณาจากมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มวิชานั้น ๆ เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของหมวดวิชาสมรรถนะแกนกลาง ๒) หมวดวิชาสมรรถนะวิชาชีพ สามารถพัฒนารายวิชาเพิ่มเติมในกลุ่มสมรรถนะวิชาชีพเฉพาะ ได้ ตามความต้องการ

ของสถานประกอบการหรือยุทธศาสตร์ของภูมิภาคเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ๓. การกำหนดรหัสวิชา จำนวนหน่วยกิต และจำนวนชั่วโมงเรียนให้เป็นไปตามที่หลักสูตรกำหนด

๒.๔.๑๑ การปรับปรุงแก้ไข พัฒนารายวิชา และการอนุมัติหลักสูตร ๑. สถาบันการอาชีวศึกษาและสถานศึกษาสามารถพัฒนาหรือปรับปรุงรายวิชาเพิ่มเติมได้ ตามเงื่อนไขของหลักสูตร โดยต้องรายงานให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาทราบ ๒. ให้สถาบันการอาชีวศึกษาและสถานศึกษาจัดให้มีการประเมินและรายงานผล การใช้หลักสูตร ให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาทราบ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรหรือ การปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่องหรืออย่างน้อยทุก ๕ ปี ๓. การอนุมัติหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ให้เป็นหน้าที่ของสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ให้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้ ๑) หมวดวิชาสมรรถนะแกนกลาง และกลุ่มสมรรถนะวิชาชีพพื้นฐาน ให้เป็นหน้าที่ ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ๒) หมวดสมรรถนะวิชาชีพเฉพาะ และหมวดวิชาเลือกเสรีให้เป็นหน้าที่ ของสถานศึกษาโดย ความเห็นชอบของหน่วยงานที่กำกับดูแลด้านหลักสูตร และเสนอต่อคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเพื่อพิจารณาอนุมัติ ๔. การประกาศใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงให้ทำเป็นประกาศสำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษา

๒.๔.๑๒ การประกันคุณภาพของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การประกันคุณภาพของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ให้สำนักงานคณะกรรมการการ อาชีวศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษา และสถานศึกษา กำหนดระบบการประกันคุณภาพของหลักสูตรและการ จัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาที่เปิดสอน โดยมีองค์ประกอบในการประกันคุณภาพอย่างน้อย ๔ ด้าน ดังนี้ ๑. หลักสูตรที่ยึดโยงกับมาตรฐานอาชีพ ๒. ครู ทรัพยากรและการสนับสนุน ๓. วิธีการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ๔. ผู้สำเร็จการศึกษา ในกรณีสถาบันการอาชีวศึกษาและสถานศึกษาไม่จัดการศึกษาไม่เป็นไปตามข้างต้น หรือจัดให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาอย่างไม่มีคุณภาพ สถานศึกษาต้องรับผิดชอบในผลแห่งความเสียหายที่เกิด ขึ้นกับผู้เรียนตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ และตามกฎหมายอื่น ที่เกี่ยวข้อง

๒.๕ การจัดการเรียนการสอน

๒.๕.๑ ความหมายของการจัดการเรียนการสอน

การให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอน มีผู้ให้ความหมายที่คล้ายคลึงกัน ในหลักการแต่มีรายละเอียดที่แตกต่างกัน ดังนี้

วรัทยา ธรรมกิตติภพ (๒๕๕๘) ได้สรุปการเรียนการสอน หมายถึง ขั้นตอน ข้อเสนอแนะในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้สัมพันธ์กับเนื้อหา เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้หรือเกิดประสิทธิผลแก่ผู้เรียน หรือบรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

อาภรณ์ ใจเที่ยง (๒๕๕๗) ให้ความหมายการเรียนการสอน หมายถึง การปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการกระทำทุกสิ่งทุกอย่างที่จัดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เพื่อให้การสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและการเรียนรู้ของผู้เรียนบรรลุสู่จุดประสงค์การสอนที่กำหนดไว้

ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม (๒๕๕๘) การเรียนการสอน หมายถึง การปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อให้การสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและการเรียนรู้ของผู้เรียนบรรลุสู่จุดประสงค์การสอนที่กำหนดไว้

ไสว พักขาว (๒๕๕๗) ให้ความหมายการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการที่มี การวางแผนเพื่อจัดสภาพการณ์ให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งในระหว่างการเรียนรู้ผู้สอนก็จะได้เรียนรู้

จากผู้เรียนด้วย

อรรถัย มูลคำและสุวิทย์ มูลคำ (๒๕๕๓) อรรถัยและสุวิทย์ (๒๕๔๔) ได้ให้ความหมายการเรียนการสอน หมายถึง การจัดกิจกรรมประสบการณ์หรือสถานการณ์ใด ๆ ที่มีความหมายกับ ผู้เรียน ได้ลงมือปฏิบัติและปฏิสัมพันธ์กับสิ่งเหล่านี้ด้วยตนเอง โดยการสังเกต วิเคราะห์ ปฏิบัติ สรุป เพื่อสร้างนิยามความหมายและผลิตองค์ความรู้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้ทุกด้านอย่าง สมดุล

กรมวิชาการ (๒๕๔๘) ให้ความหมายการเรียนการสอน หมายถึง ขั้นตอนที่ครูนำกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผนการเรียนรู้มาสู่การปฏิบัติจริง โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีคุณลักษณะตามเป้าหมายที่ต้องการ

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนนั้นหมายถึง สภาพการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้นเพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนการสอนที่กำหนดไว้ ในแผนการเรียนรู้ให้เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาและสภาพแวดล้อม การเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

๒.๕.๒ ความสำคัญของกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนการสอนเพราะ กิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียน และผู้สอนที่เหมาะสมจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อย่างแท้จริง (อาภรณ์ ใจเที่ยง , ๒๕๕๗ : ๗๒ อ้างถึง วาริ ธีระจิตร เขาวงกิตพิงค์ , ๒๕๖๐ : ๑๖๒-๑๖๓) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ดังนี้

- ๒.๕.๒.๑ กิจกรรมช่วยสร้างความสนใจของเด็ก
- ๒.๕.๒.๒ กิจกรรมจะเปิดโอกาสให้นักเรียนประสบความสำเร็จ
- ๒.๕.๒.๓ กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย
- ๒.๕.๒.๔ กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังความรับผิดชอบ
- ๒.๕.๒.๕ กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังและส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- ๒.๕.๒.๖ กิจกรรมจะช่วยให้เด็กได้มีโอกาสเคลื่อนไหว
- ๒.๕.๒.๗ กิจกรรมจะช่วยให้เด็กได้รู้จักสนุกสนาน
- ๒.๕.๒.๘ กิจกรรมช่วยให้เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล
- ๒.๕.๒.๙ กิจกรรมช่วยขยายความรู้และประสบการณ์ของเด็กให้กว้างขวาง
- ๒.๕.๒.๑๐ กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมความงอกงามและการพัฒนาการของเด็ก
- ๒.๕.๒.๑๑ กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมทักษะ
- ๒.๕.๒.๑๒. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังเจตคติที่ดี
- ๒.๕.๒.๑๓ กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมให้เด็กรู้จักทำงานเป็นหมู่
- ๒.๕.๒.๑๔ กิจกรรมจะช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจในบทเรียน
- ๒.๕.๒.๑๕. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดความซาบซึ้ง ความงามในเรื่องต่าง ๆ

ดังนั้น ผู้สอนจึงไม่ควรละเลยที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้น่าสนใจให้สอดคล้องกับวัย สติปัญญา ความสามารถของผู้เรียน และเนื้อหาของบทเรียนนั้น โดยต้องจัดอย่างมีจุดมุ่งหมาย

๒.๕.๓ จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม (๒๕๕๘ : ๒๓๘) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้

๑) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาไปพร้อมกัน

๒) เพื่อสนองความสามารถ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียนทุกคน ซึ่งแต่ละคนจะมีแตกต่างกัน

๓) เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนเรียนด้วยความเพลิดเพลิน ไม่เกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายในการเรียน

๔) เพื่อสนองเจตนารมณ์ของหลักสูตร ให้ผู้เรียนได้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และเกิดทักษะกระบวนการ

๕) เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก และมีส่วนร่วมในการเรียน ผู้สอนจึงควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกครั้ง เพื่อประโยชน์แก่ผู้เรียนเป็นสำคัญสอดคล้องกับสวส พักขาว (๒๕๕๗ : ๒๕-๒๖) ที่ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีนั้น จะทำให้เกิดสิ่งต่อไปนี้

(๑) ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความหมายและมีเป้าหมาย

(๒) ผู้เรียนได้ใช้วิธีการเรียนรู้แบบ “ฉลาดรู้”

(๓) ผู้เรียนมีการพัฒนาการเรียนรู้ที่จะทำให้รู้จริง รู้แจ้ง รู้ลึกซึ้งและเรียนรู้

อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

(๔) ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้อย่างเหมาะสมบนพื้นฐานของการรู้จักตนเองการผสมผสานในศาสตร์ต่าง ๆ และใช้อย่างมีคุณธรรม เพื่อพัฒนาชีวิตและสังคม

(๕) ผู้เรียนมีการพัฒนาอย่างสมดุล ในคุณลักษณะทางกาย ปัญญา คุณธรรม และทักษะการใช้ชีวิต

จากจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าวสรุปได้ว่า ครูผู้สอนจึงควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกครั้ง เพื่อประโยชน์แก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และเรียนรู้อย่างมีความสุข

๒.๕.๔ หลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีนั้น ควรเป็นไปเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความสมดุลทั้งทางกาย ปัญญา คุณธรรมและทักษะการใช้ชีวิต สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพและใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และส่วนรวม อารมณ์ ใจเที่ยง (๒๕๕๗ : ๗๓-๗๖) ได้กล่าวถึงหลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้

๒.๕.๔.๑ จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับกิจกรรมของหลักสูตร

๒.๕.๔.๒ จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การสอน

๒.๕.๔.๓ จัดกิจกรรมให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวัย

๒.๕.๔.๔ จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหาวิชา

๒.๕.๔.๕ จัดกิจกรรมให้มีลำดับขั้นตอน

๒.๕.๔.๖ จัดกิจกรรมให้น่าสนใจ

๒.๕.๔.๗ จัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้กระทำกิจกรรม

๒.๕.๔.๘ จัดกิจกรรมโดยใช้วิธีการที่ท้าทายความคิดความสามารถของผู้เรียน

๒.๕.๔.๙ จัดกิจกรรมโดยใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย

๒.๕.๔.๑๐ จัดกิจกรรมโดยให้มีบรรยากาศที่รื่นรมย์

๒.๕.๔.๑๑ จัดกิจกรรมแล้วต้องมีการวัดผลการใช้กิจกรรมนั้นทุกครั้ง

จากหลักการดังกล่าวสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรดำเนินการ เพื่อประโยชน์ แก่ผู้เรียนอย่างแท้จริง โดยมุ่งพัฒนาความเจริญทุกด้านให้แก่ผู้เรียน เราให้ผู้เรียนแสดงออกและได้มีส่วนร่วม ฝึกฝนวิธีการแสวงหาความรู้ วิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเองและจัดโดยมีบรรยากาศที่รื่นรมย์ สนุกสนาน ตลอดจน จัดให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

๒.๕.๕ แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร

เนื่องจากหลักสูตรเป็นแผนแม่บทในการกำหนดขอบข่ายความรู้ ความสามารถ และมวลประสบการณ์ ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนจำเป็นต้องทราบถึง ความคาดหวังของหลักสูตรในภาพรวมที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะในด้านต่าง ๆ หลักสูตร ประกาศนียบัตร วิชาชีพ พุทธศักราช ๒๕๖๒ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม (สำนักงานคณะกรรมการการ อาชีวศึกษา , ๒๕๖๒) เป็นหลักสูตรที่มุ่งผลิตและพัฒนาแรงงานระดับผู้ชำนาญการเฉพาะสาขาอาชีพ โดยมีหลักการดังนี้

๑) เป็นหลักสูตรที่มุ่งผลิตและพัฒนาแรงงานระดับผู้ชำนาญการเฉพาะสาขาอาชีพ สอดคล้องกับตลาดแรงงาน สภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม สามารถเป็นหัวหน้า งานหรือเป็นผู้ประกอบการได้

๒) เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีสมรรถนะในการประกอบอาชีพ มีความรู้เต็มภูมิปฏิบัติได้ จริงและเข้าใจชีวิต

๓) เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการวิชาชีพมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนวิชาชีพ สามารถถ่ายทอดประสบการณ์การเรียนรู้จากสถานประกอบการ และสามารถสะสมการเรียนรู้และ ประสบการณ์ได้

เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าว หลักสูตรจึงเน้นให้จัดกิจกรรม การเรียนการสอน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา , ๒๕๖๒) โดยยึดจุดมุ่งหมาย ๔ ประการ ดังนี้

๑) เพื่อให้มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตสามารถศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมหรือศึกษา ต่อในระดับที่สูงขึ้น

๒) เพื่อให้มีทักษะและสมรรถนะในงานอาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพ

๓) เพื่อให้สามารถบูรณาการความรู้ ทักษะจากศาสตร์ต่างๆ ประยุกต์ใช้ในงานอาชีพ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

๔) เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีความมั่นใจและภาคภูมิใจในงานอาชีพ

๕) เพื่อให้มีปัญหา ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการจัดการ การตัดสินใจและการแก้ปัญหา รู้จักแสวงหาแนวทางใหม่ ๆ มาพัฒนาตนเอง ประยุกต์ใช้ความรู้ในการสร้างงานให้ สอดคล้องกับวิชาชีพและการพัฒนางานอาชีพอย่างต่อเนื่อง

๖) เพื่อให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์ มีวินัย มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงทั้ง ร่างกายและจิตใจ เหมาะสมกับการปฏิบัติในอาชีพนั้น ๆ

๗) เพื่อให้เป็นผู้มีพฤติกรรมทางสังคมที่ดีงาม ทั้งในการทำงาน การอยู่ร่วมกัน มีความ รับผิดชอบต่อครอบครัว องค์กร ท้องถิ่นและประเทศชาติ อุทิศตนเพื่อสังคม เข้าใจและเห็นคุณค่าของ ศิลปวัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตระหนักในปัญหาและความสำคัญของสิ่งแวดล้อม

๘) เพื่อให้ตระหนักและมีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ โดย เป็นกำลังสำคัญในด้านการผลิตและให้บริการ

๙) เพื่อให้เห็นคุณค่าและดำรงไว้ ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

จากแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าวสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นหัวใจของการนำผู้เรียนไปสู่จุดหมายหลักของหลักสูตรผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอนเป็นสำคัญ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต้องจัดให้สอดคล้องกับหลักสูตร โดยเฉพาะหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นสูง พุทธศักราช ๒๕๔๖ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียน การสอนเน้นการปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการติดตัวสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตได้

๒.๖ การจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา

๒.๖.๑ ลักษณะการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา

เพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา สามารถจำแนกตามลักษณะของการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

๒.๖.๑.๑ ลักษณะของจุดประสงค์ในการจัดการเรียนการสอน นวลจิตต์ เขวกีรติพงศ์ (๒๕๕๙: ๑๙๑) ได้กล่าวถึงจุดประสงค์การสอนอาชีวศึกษาไว้ ๓ ประการ

๒.๖.๑.๑.๑ จุดประสงค์การเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ได้แก่ การมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการทำงาน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานหรือแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ

๒.๖.๑.๑.๒ จุดประสงค์การเรียนรู้ด้านเจตพิสัย (Affective Domain) ได้แก่ การมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรักในงานที่ทำ ฝักใฝ่สนใจและความคิดในการทำงานให้สอดคล้องกับงานอาชีพ มีความใฝ่รู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

๒.๖.๑.๑.๓ จุดประสงค์การเรียนรู้ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) ได้แก่ การมุ่งเน้นให้มีการฝึกปฏิบัติงานโดยใช้เครื่องมือ เครื่องใช้ และเครื่องจักรต่าง ๆ เหมือนในโรงงานหรือสถานประกอบการ จนเกิดความชำนาญ

๒.๖.๑.๒ ลักษณะของเนื้อหาในการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา เนื้อหาสาระของเรื่องที่จะสอนทางอาชีวศึกษาจะมีความเกี่ยวข้องกับเรื่อง ๑) ความรู้ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีลักษณะที่ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ๒) ความรู้ที่เกี่ยวกับขั้นตอนของการปฏิบัติเทคนิคเฉพาะที่จะทำให้ทำงานได้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ และ ๓) ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะนิสัยที่ดีที่เกิดจากการฝึกงาน และสามารถพัฒนาเป็นลักษณะนิสัยถาวรของผู้เรียนได้ (นวลจิตต์ เขวกีรติพงศ์, ๒๕๕๙: ๑๙๑)

๒.๖.๑.๓ ลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอาชีวศึกษา กิจกรรมการเรียนการสอนอาชีวศึกษาต้องทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการสอน โดยผู้สอนต้องออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงยุทธศาสตร์การสอนที่จะนำมาใช้แล้วเกิดผลในการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาอย่างได้ผล ลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต้องเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ความคิด รวบรวมและหลักการ ผู้สอนจึงต้องใช้สื่อการสอนและตัวอย่างต่าง ๆ ช่วยผู้เรียนสร้างการเรียนรู้และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำผลของการเรียนรู้ไปใช้ทำความเข้าใจในการทำงานภาคปฏิบัติ ซึ่งจะต้องจัดให้มีตามสอดคล้องกับการทำงานในสถานประกอบการมากที่สุด (นวลจิตต์ เขวกีรติพงศ์, ๒๕๕๙: ๑๙๑-๑๙๒)

๒.๖.๑.๔ ลักษณะของสื่อการเรียนการสอนอาชีวศึกษา ผู้สอนควรมีความรู้ในการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับโอกาส ต้องเลือกใช้สื่อที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในงานที่ทำ

๒.๖.๖ ลักษณะของการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนอาชีวศึกษา การวัดและการประเมินผล การเรียนการสอน คือ การตรวจสอบผลการเรียนรู้กับจุดประสงค์การสอนที่ตั้งไว้ วัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านพุทธิพิสัย สามารถใช้แบบทดสอบได้ แต่การเรียนรู้เจตพิสัย และทักษะพิสัยต้องใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน หรือสามารถใช้แบบทดสอบหรือแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานของผู้เรียน โดยจะต้องมีการตั้งประเด็นการสังเกตและทดสอบไว้ล่วงหน้าด้วย (นวลจิตต์ เชาวศิริพิงค์, ๒๕๕๙: ๑๙๒)

๒.๖.๗ ลักษณะบทบาทของผู้สอนอาชีวศึกษาในการจัดการเรียนการสอน บทบาทสำคัญของผู้สอนอาชีวศึกษา คือ การเตรียมความพร้อมด้านเนื้อหาที่เป็นความรู้ ทักษะปฏิบัติที่ต้องฝึกฝน มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน การเตรียมคำถามที่จะใช้กระตุ้นและช่วยในการเชื่อมโยงความคิดของผู้เรียน การเตรียมสื่อการสอน และเครื่องมือที่จะใช้ในการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนนอกจากนี้ผู้สอนอาชีวศึกษาต้องมีบทบาทในการแสดงตนเป็นแบบแผนและเป็นตัวอย่างที่ดี

๒.๖.๘ ลักษณะบทบาทของผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ในการปฏิบัติงานได้ จำเป็นต้องลงมือฝึกปฏิบัติและศึกษาด้วยตนเอง โดยผู้สอนจะเป็นผู้จัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้ การเรียนโดยการปฏิบัติจริงเป็นลักษณะสำคัญของบทบาทที่ผู้เรียนอาชีวศึกษาจะต้องมีนอกเหนือจากการเรียนรู้เนื้อหาสาระและการได้ฝึกประสบการณ์เพื่อการปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการทำงานด้วย (วรทยา ธรรมกิตติภาพ, ๒๕๕๘: ๓๑)

๒.๗ โครงการกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)

(กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา) กุมภาพันธุ์ ๒๕๖๔ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) จัดตั้งขึ้นตาม พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑ มีภารกิจเพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาโดยการส่งเสริม สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชนหรือ ภาคประชาสังคมเพื่อให้เด็ก เยาวชน ได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย จนสำเร็จการศึกษา ขั้นพื้นฐาน รวมถึงการให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริม พัฒนาและสนับสนุน แก่เด็ก เยาวชน ที่ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาสและผู้ที่ยังด้อยโอกาส ให้ได้รับการศึกษา พัฒนา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถในการประกอบ วิชาชีพตามความถนัดและมีศักยภาพที่จะพัฒนาและพึ่งพาตนเองได้ รวมถึงมีส่วนในการเสริมสร้าง และพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครูให้ มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้สามารถพัฒนาเด็กและ เยาวชนตามพื้นฐานและศักยภาพที่แตกต่างกัน โดย กสศ. เป็นหน่วยงาน ของรัฐและมีฐานะเป็นนิติบุคคลที่ไม่ใช่ส่วนราชการ กสศ. ดำเนินภารกิจสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาโดยรวม กับภาคร่วมดำเนินการ (ภาคีฯ) ซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องตาม ข้อ ๗ แห่ง ระเบียบกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาว่าด้วยหลักเกณฑ์ เงื่อนไขและลำดับความสำคัญในการจัดสรรเงินกองทุน พ.ศ. ๒๕๖๑ ซึ่งอาจเป็นได้ทั้ง บุคคลธรรมดา คณะบุคคล หน่วยงาน ภาคเอกชน หน่วยงานภาคประชาสังคม หน่วยงานภาครัฐ พัฒนาโครงการ หรือกิจกรรม และร่วมสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการ โครงการต่าง ๆ เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้มีโอกาสเข้าถึงการศึกษา และมีโอกาสได้รับการพัฒนาอย่างเสมอภาค มุ่งช่วยเหลือให้ ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาสได้รับการศึกษาและพัฒนา ให้มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพตามความถนัด รวมถึงโครงการเกี่ยวกับการเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและ ประสิทธิภาพครู โดยมีภาคีฯ เป็นผู้ร่วมขับเคลื่อนโครงการดังกล่าว เพื่อให้การดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ของภาคีฯ ที่ได้รับ การพิจารณาโครงการแล้วสามารถดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ มีระบบระเบียบ และเพื่อช่วยในการบริหารจัดการโครงการ กสศ. ได้จัดทำ “คู่มือการดำเนินการโครงการ” ซึ่ง

มีเนื้อหาเกี่ยวกับแนวทาง ปฏิบัติด้านการดำ เนินงานโครงการ แนวทางปฏิบัติด้านการเงิน การบัญชี และการพัสดุ เพื่อให้การดำ เนินงานโครงการของภาคีฯ มีประสิทธิภาพ มีรายงานที่เพียงพอ ถูกต้อง สามารถตรวจสอบได้

๒.๗.๑ คำจำกัดความ ๑. “กสศ.” หมายถึง กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ๒. “โครงการ” หมายถึง โครงการที่ได้รับทุนสนับสนุนจาก กสศ. เพื่อดำ เนินงานเกี่ยวกับการสร้างความเสมอภาคทางการ ศึกษา ๓. “ภาคีร่วมดำเนินงาน” หมายถึง บุคคล คณะบุคคล หรือองค์กรนิติบุคคล ทั้งภาคเอกชน ภาคประชาสังคมหรือภาครัฐ ที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นภาคีร่วมดำ เนินงานกับ กสศ. ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ และได้รับการพิจารณาหรือกลั่นกรอง โครงการให้เข้าร่วมงานกับ กสศ. เพื่อดำ เนินงานเกี่ยวกับการสร้าง ความเสมอภาคทางการศึกษา โดย กสศ. เป็นผู้ให้การสนับสนุนทุน

๒.๗.๒ การลงนามสัญญาภาคีร่วมดำเนินงาน เมื่อโครงการที่ภาคีร่วมดำ เนินงาน (ภาคีฯ) เสนอมาได้ผ่าน กระบวนการพิจารณา กลั่นกรองหรือปรับแก้และ กสศ. ได้อนุมัติให้ดำ เนิน การแล้ว กสศ. จะจัดทำสัญญาภาคีร่วมดำ เนินงาน (สัญญาฯ) รวมถึงเอกสาร แนบท้ายเพื่อให้ภาคีฯ ลงนามในฐานะคู่สัญญา กับ กสศ. ทั้งนี้ควรตรวจสอบ ความถูกต้องของเอกสารสัญญาภาคีร่วมดำ เนินงาน ดังต่อไปนี้

- ๑) หนังสือแจ้งการอนุมัติโครงการ ๑ ฉบับ
- ๒) หนังสือถึงผู้จัดการธนาคาร เพื่อขอเปิดบัญชีธนาคาร
- ๓) เอกสารสัญญาเพื่อให้ภาคีร่วมดำ เนินงานลงนาม ๒ ชุด (ต้นฉบับ และคู่ฉบับ)
- ๔) เอกสารแนบท้ายสัญญา ๑ : ข้อเสนอโครงการฉบับสมบูรณ์
- ๕) เอกสารแนบท้ายสัญญา ๒ : เงื่อนไขและแนวทางในการดำ เนิน งานของโครงการ
- ๖) เอกสารแนบท้ายสัญญาท้ายสัญญา ๓ : เอกสารเกี่ยวกับงบประมาณ งบดำเนินงานและงบการเงิน
- ๗) เอกสารแนบท้ายสัญญา ๔ : คู่มือการดำ เนินงานโครงการ ๑ เล่ม
- ๘) เอกสารแนบท้ายสัญญา ๕ : ข้อตกลงการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล
- ๙) เอกสารแนบท้ายสัญญา ๖ : เอกสารแสดงสถานภาพของภาคีร่วม ดำ เนินงาน

ผู้มีอำนาจลงนามผูกพันและผู้รับมอบอำนาจ

- ๑๐) เอกสารแนบท้ายสัญญา ๗: เอกสารอื่น ๆ (ถ้ามี)

เมื่อภาคีฯ ได้รับสัญญาฯ และเอกสารที่เกี่ยวข้องแล้ว โปรดดำ เนินการ ดังต่อไปนี้ ๑) ลงนามในฐานะคู่สัญญาพร้อมพยาน (ลงนามทั้งต้นฉบับและ คู่ฉบับ) ๒) เปิดบัญชีเงินฝากธนาคาร โดยใช้ชื่อบุชีตามชื่อโครงการ (อาจ ย่อได้กรณีชื่อโครงการยาวกว่าระบบธนาคารกำ หนดไว้) กำ หนดผู้มีอำนาจ ลงนามส่งจ่ายเงินอย่างน้อย ๒ ใน ๓ และให้ผู้รับผิดชอบโครงการเป็นผู้ลง นามหลัก (รายละเอียดตาม แนวปฏิบัติด้านการเงิน) ๓) ส่งสัญญาฯ ที่ลงนามแล้ว ฉบับสำ เนาและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ทั้งหมดรวมถึง สำ เนาหน้าบัญชีเงินฝากธนาคารที่ระบุชื่อบุชีและเลข ที่บัญชี (ชัดเจน) ที่ผู้มีอำนาจลงนามผูกพันด้านผู้รับทุนโครงการลงนามรับรองสำ เนาถูกต้อง ส่งคืน กสศ. หากเอกสารและการลงนามครบถ้วน กสศ. จะโอนเงินสนับสนุนโครงการงวดที่หนึ่ง เข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของ โครงการภายใน ๑๕ วันหลังจากได้รับเอกสาร หากโครงการยังไม่ได้รับเงิน โอนภายในกำ หนดดังกล่าว โปรดติดต่อ ฝ่ายพัสดุและสัญญา กสศ.

๒.๗.๓ การวางแผนดำเนินโครงการ เมื่อภาคีฯ ได้ทราบผลการอนุมัติทุนสนับสนุนโครงการจาก กสศ. ควรเตรียมการในเรื่องต่อไปนี้

๑) จัดทีมงาน วางแผน เตรียมบุคลากรที่จะดำ เนินงานหรือเข้า ร่วมกิจกรรมของโครงการ ปริมาณงานของแต่ละกิจกรรม แต่ละช่วงเวลา ทั้งนี้ต้องสอดคล้องและเป็นไปตามวงเงินงบประมาณที่ระบุในสัญญาฯ หรือ เอกสารแนบท้ายสัญญา

๒) จัดทำ ปฏิทินปฏิบัติงาน จัดทำแผนการดำเนินงาน วิธีดำเนินงาน ระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดงบประมาณที่ต้องใช้ ผลงานที่ควรได้รับ รวมถึง การกำหนดผู้รับผิดชอบกิจกรรม โดยคำนึงถึงปัญหา อุปสรรค หรือความเสี่ยงใด ๆ ที่จะทำให้เกิดบรรลุวัตถุประสงค์ ที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการทำงาน เพื่อเตรียมการป้องกันหรือมีแผนสำรอง

๓) วางแผนติดตามงาน กำหนดวิธีติดตามการดำเนินงานของแต่ละ กิจกรรม รวมถึงระยะเวลาที่จะติดตาม เช่น การประชุม การติดตามงานเป็น รายสัปดาห์ รายเดือน หรือการกำหนดผู้ติดตาม เป็นต้น

๔) วางแผนจัดทำรายงานความก้าวหน้า การกำหนดขอบเขต เนื้อหา รูปแบบของรายงาน

๕) วางแผนจัดทำ รายงานการเงิน ตามงวดงานที่กำหนดในสัญญาฯ ซึ่งรวมถึงการจัดหา ผู้สอบบัญชี รับอนุญาตที่จะตรวจสอบรับรองรายงาน การเงินของโครงการ เพื่อขอเบิกเงินสนับสนุนโครงการงวดถัดไป ที่ได้รับ งบประมาณรายงวดตั้งแต่ ๕๐๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป หรือการปิดโครงการที่ได้รับ งบประมาณทั้งโครงการ ตั้งแต่ ๕๐๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป

๒.๗.๔ การดำเนินงานและติดตามผล ภาครัฐฯ ควรเริ่มต้นดำเนินงานตามแผนทันทีที่ได้รับเงินงวดจาก กสศ. และควรติดตามผลการดำเนินงานเพื่อให้เกิดผลงานตามเป้าหมายที่ระบุ และภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญาร่วมดำเนินงาน ในกรณีที่มีการ เปลี่ยนแปลงการดำเนินงานโครงการ เช่น การเปลี่ยนแปลง วัตถุประสงค์ของ โครงการ การเปลี่ยนแปลงเนื้อหาหลักของ

การดำเนินงาน การเปลี่ยนแปลง การใช้เงินงบประมาณ หรือระยะเวลาในการดำเนินงาน ภาครัฐฯ ร่วมดำเนินงาน จะต้องทำ หนังสือแจ้ง กสศ. เพื่อให้ความเห็นชอบ

๒.๗.๕ การรายงานผลการดำเนินโครงการ

การรายงานความก้าวหน้าของโครงการเพื่อเบิกเงินงวด ภาครัฐฯ จะต้องรายงานความก้าวหน้าของการดำเนินงานโครงการและ การใช้จ่ายงบประมาณให้ กสศ. ทราบ ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ ตามเอกสาร งวดงาน งวดเงิน ในสัญญาภาครัฐฯ ร่วมดำเนินงาน โดยรายงาน ความก้าวหน้าของโครงการควรมีเอกสารประกอบ รายงานดังต่อไปนี้

๑) รายงานความก้าวหน้าของโครงการ เป็นเอกสารอย่างน้อย ๑ ชุด หรือตามที่ตกลงกับ กสศ. และ สำเนาไฟล์ข้อมูลบันทึกในสื่อเก็บข้อมูล อิเล็กทรอนิกส์ (Flash Drive หรือ Thumb Drive หรือ CD ในรูปแบบ ไฟล์ Word และ PDF ที่มีเนื้อหาตรงกับเอกสาร ๑ ชุด)

๒) รายงานการเงินประจำ งวด ๑ ชุด (ตามแบบฟอร์ม กสศ.) ซึ่งลงนามรับรองความถูกต้องโดย ผู้รับผิดชอบโครงการและเจ้าหน้าที่การเงิน โครงการ และในกรณีที่ได้รับเงินงวดตั้งแต่ ๕๐๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป ต้องตรวจสอบ รับรองความถูกต้องในสาระสำคัญของรายงานการเงิน (ตามที่ กสศ. กำหนด) โดยผู้สอบบัญชี รับอนุญาต (ครอบคลุมผู้สอบบัญชีรับอนุญาต-CPA/ผู้สอบ บัญชีภาษีอากร-TA / ผู้สอบบัญชีสหกรณ์)

๓) สำเนาสมุดเงินฝากธนาคารตั้งแต่หน้าแรกจนถึงปัจจุบัน

๔) รายงานอื่น ๆ ตามที่ระบุไว้ในเอกสารงวดงานงวดเงิน เช่น - ผลผลิตประจำ งวดของโครงการ - ภาพถ่ายกิจกรรม (ควรเป็นภาพที่คัดเลือกแล้วจำนวน ไม่เกินกว่า ๓๐ รูป / ไฟล์) กรณีภาพถ่ายพื้นที่ฯ หรือ ภาพถ่ายกิจกรรมควรจัดแบ่งเป็นหมวดหมู่ (Folder) บันทึกไว้ในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ตาม ๑) โครงการไม่จำเป็นต้องแนบสำเนาใบเสร็จรับเงินทุกชนิดส่งไปที่ กสศ. หลักฐานการจ่ายเงินต่าง ๆ ของโครงการ ให้เก็บไว้ที่โครงการ (ยกเว้น กรณีมี การขอตรวจสอบโดย กสศ. จะมีหนังสือแจ้ง)

๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เมธาคณวุฒิ (๒๕๔๖) การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในปัจจุบันมุ่งพัฒนาการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญโดยนำเอาการวิจัยมาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้หรือจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัย โดยมีเชื่อว่าการวิจัยเป็นกระบวนการสร้างคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ได้ บทความนี้จะได้นำเสนอแนวคิดและวิธีการของการจัดการศึกษาแบบ RBL เพื่อจะได้เกิดแนวคิดและแนวทางการในการนำไปใช้ปฏิบัติให้เกิดผล

ธนากร คุ่มภัย (๒๕๖๒) การวิจัยเรื่องการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ วิจัยเป็นฐาน (RBL) ในรายวิชาการกระบวนการควบคุม และการวัดทางอุตสาหกรรม ของนักศึกษาสาขาวิชา เทคโนโลยีไฟฟ้าสถาบันการอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อออกแบบ กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน (RBL) ใน รายวิชาการกระบวนการควบคุมและการวัดทาง อุตสาหกรรม ๒) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนรู้ของนักศึกษา ๓) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของ ของนักศึกษาในรายวิชาการกระบวนการควบคุมและการ วัดทางอุตสาหกรรม ที่ใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัย เป็นฐาน (RBL) การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยในลักษณะการ วิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Design)

(ไชยยันต์ ถาวรรณ) การจัดการเรียนรู้แบบใช้การวิจัยเป็นฐาน รายวิชา การบัญชีขั้นต้น นักศึกษาหลักสูตร เทคโนโลยีบัณฑิต (การบัญชี) วิทยาลัยอาชีวศึกษาชลบุรี (Research-Based Learning : RBL) วัตถุประสงค์การ วิจัย ๑) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ในรายวิชาการบัญชีขั้นต้นโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ๒) เพื่อพัฒนาทักษะ ผู้เรียนในด้านการวิเคราะห์ การวางแผน เก็บรวบรวมข้อมูล การแก้ปัญหา และการวิเคราะห์ข้อมูลจาก กระบวนการวิจัย ๓) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้การวิจัยเป็นฐานในรายวิชา การบัญชีขั้นต้น กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาหลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต (การบัญชี) ชั้นปีที่ ๑ ภาคเรียนที่ ๑ ปี การศึกษา ๒๕๖๐ วิทยาลัยอาชีวศึกษาชลบุรี จ านวน ๑๙ คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

กฤษดา กรุดทอง และคณะ. (๒๕๖๐). การจัดการเรียนการสอนแบบ (Research-Based Learning RBL). เข้าถึงได้จาก <http://www.isdc.rsu.ac.th/>

ทิตินา แคมมณี. (๒๕๕๑). ศาสตร์การสอน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นัฐนันท์ สกุลอรุณเพชร. (๒๕๕๐). การพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖.

นันทกา พหลุทธ. รายงานการพัฒนาการเรียนการสอนเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ CIPPA MODEL ท ๖๐๕ ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖, ๒๕๔๔. เข้าถึงได้จาก<http://www.thairesearch.org/> บุญชม ศรีสะอาด. (๒๕๔๕). วิธีการสร้างสถิติสำหรับการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ ๖). กรุงเทพฯ:

สุวิริยาสาส์น. ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (๒๕๕๖). การพัฒนาการคิด (ฉบับปรับปรุงใหม่) (พิมพ์ครั้งที่ ๕). กรุงเทพฯ: ๙๑๑๙ เทคนิค ฟรินตัง.

ปรัชญนันท์ นิลสุข. (๒๕๕๙). การจัดการเรียนรู้แบบวิจัยเป็นฐาน. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ. เข้าถึงได้จาก <https://www.slideshare.net/prachyanun๑/>

ปริยนันท์ สิทธิจินดา. (๒๕๕๒). ปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนด้วยวิจัยนอกชั้นเรียน. เข้าถึงได้จาก <http://www.node.rbru.ac.th/>. แฝงกมล เพชรเกลี้ยง. (๒๕๕๘). ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบใช้วิจัยเป็นฐาน รายวิชาการศึกษาเพื่อ การพัฒนาที่ยั่งยืน สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จ เจ้าพระยา.

เข้าถึงได้จาก<http://www.bsru.ac.th/identity/>

พวงผกา ปวีณาบ าเพ็ญ. (๒๕๖๐). การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

พิจิตรา ทีสุกะ. (๒๕๕๘). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้วิจัยเป็นฐาน วิชาการพัฒนาหลักสูตรสำหรับ นักศึกษาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์, ๗(๑).

ไพศาล สุวรรณน้อย. (๒๕๕๘). การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning : PBL). เข้าถึงได้จาก <http://www.ph.kku.ac.th/>

สมภพ สุวรรณรัฐ. (๒๕๕๖). หลักและแนวทางการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามรูปแบบ CIPPA. เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ “เขียนแผนการสอนที่เน้นสมรรถนะอาชีพ”. ม.ป.ท.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (๒๕๕๐). วิจัยอย่างไรจึงจะได้งานวิจัยที่มีคุณภาพสูง. วารสารการวิจัย, ๑๓(๑), ๑๐-๑๔.

เสาวภา วิชาดี. (๒๕๕๔). การศึกษาในกระบวนทัศน์ใหม่ การเรียนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน.

ม.ป.ท. อารมณ์ ใจเที่ยง. (๒๕๕๐). หลักการสอน (ฉบับปรับปรุง) (พิมพ์ครั้งที่ ๔). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสำรวจความพึงพอใจในรูปแบบการขับเคลื่อนโครงการกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ของหน่วยวิทยาลัยเทคนิคบางสะพาน

การคิดหัวข้อและการวางแผนเพื่อทำโครงการ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

๑. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
๓. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ
๔. การเก็บรวบรวมข้อมูล
๕. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง จำนวน ๕๐ คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ นักเรียนวิทยาลัยเทคนิคบางสะพาน ได้แก่ นักศึกษาทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง จำนวน ๕๐ คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการดังนี้

๑. ศึกษาเอกสาร บทความและรายงานการวิจัย เป็นการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความพึงพอใจด้านการจัดการศึกษา วิชางานวัดละเอียดช่างยนต์

๒. นำข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้ามาสร้างแบบสอบถาม

๓. นำเสนอร่างแบบสอบถามไปทำการตรวจสอบ เพื่อให้ได้คำถามที่ครอบคลุม และตรงกับสภาพเป็น การหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถามแบบ

๔. นำแบบสอบถามที่ได้จากการตรวจสอบ แก้ไข แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น และนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าชนิด ๕ ตัวเลือก เกี่ยวกับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการขับเคลื่อนโครงการกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ของหน่วยวิทยาลัยเทคนิคบางสะพาน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ลักษณะของแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ สอบถามข้อมูลทั่วไปของของนักเรียนทุนกสศ. วิทยาลัยเทคนิคบางสะพาน

ตอนที่ ๒ สอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า เกี่ยวกับศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการขับเคลื่อนโครงการกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ของหน่วยวิทยาลัยเทคนิคบางสะพาน ข้อคำถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งคำถามครอบคลุมถึงประเด็น ด้านความพึงพอใจ แบ่งเป็น ๕ ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย $\sqrt{}$ ลงในแบบสอบถาม

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะของการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการขับเคลื่อนโครงการกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ของหน่วยวิทยาลัยเทคนิคบางสะพาน

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

๑. ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)

๒. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยควรทำการประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติโดยดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

๑. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าร้อยละ วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการขับเคลื่อนโครงการกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ของหน่วยวิทยาลัยเทคนิคบางสะพาน ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ตั้งแต่ ๔.๕๑ - ๕.๐๐ หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย ตั้งแต่ ๓.๕๑ - ๔.๕๐ หมายถึง มีความพึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ย ตั้งแต่ ๒.๕๑ - ๓.๕๐ หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ตั้งแต่ ๑.๕๑ - ๒.๕๐ หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย

ค่าเฉลี่ย ตั้งแต่ ๐.๐๐ - ๑.๕๐ หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด